

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

קטו.

עין משפט
נר מצוה

אף כאן צפרוסה. לזכך על אכילת מנחה. ושתי שלימות מייתי משום צרכת המזוילא ללא גרע משאר ימים טובים שזרין לזנוע על שמי ככרות שלימות וזנוע מאחת מהשלימות: **אף כאן הוא מסיק ואשמו אופה.** כדי שלא תחמיץ: **משום קפא.** ארס: **קפא דחסא חמא.** מי שאכל חזרת וחלה בשביל הקפא יאכל כנון וירפא: **קפא דחמא כרסי.** מי שאכל כנון וקשה לו יאכל כרסי: **המימי.** ישמה מים חמין: **קפא דגולוהו חמימי.** ארס של כל ירקות חמין רפואה להן: **וזכר לתפוח.** שהיו יולדות צניהן שם בלא עכז שלא יכירו זהן מנרטיס דכתיב תחת התפוח עוררתיך (שיר ח): **לסמוכיה.** להטיל וללכתו צו הרבה כדי שיהיה עז וזרין לקהייה להטיל צו תפוחים ויין ומילתא דאית צו קיוהא: **לזיך לקהייה.** זכר לתפוח וזרין לקהייה וזכר לטעם: **פזלון.** ירקות שמטילין בצרוסת זכר לתבן וחרוסת שכותשים צו הדק זכר לטיט: **סגרי חרץ.** חנוונים היושבים אלל חלונותיהם ומוכרין כמו מלץ מן החרסים (שם ב): **מתנני** **וכאן הבן שואל אביו.** כאן צמזיגת כוס שני הבן שואל את אביו מה נשתנה עכשיו שמוזגין כוס שני קודם אכילה: **גמ'**

תורה אור השלם
1. וְעִנְיָהּ וְאִמְרָתָהּ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ אִמְרֵי אָבִד אָבִי וְיָרַד מִצְרַיִם וְיָרַד שָׁם בְּמַחְצֵי מַעַט וְיָהִי שֵׁם לְגֹוֹ יְהוָה יְצַוֵּם וְיָבִי: דברים כו ה

הגהות מהר"ב
רנשבורג

[א] גמ' אמר ליה שטרמן מלמד מה נשתנה י"ב טעם על ז' ארס היה מוסף ארס ונעשה מוגלג (האורה ח"א סי' ע"ט) **שבכל הלילות.** של אנו ימים טובים ושבחות, אנו אוכלים חמין ומצוה. לא סגי ללא אכלין או תמך או מנה דכתיב כהו עונג והיא הסעודה (מחזור ויזר ע"ג 292). כולו צלי. ואפילו התמנה (לעיל ע"ג).

מוסף רש"י

זכר לתפוח. י"א זכר לתפוח כשחי שטילין הטעם על ז' ארס היה מוסף ארס ונעשה מוגלג (האורה ח"א סי' ע"ט) **שבכל הלילות.** של אנו ימים טובים ושבחות, אנו אוכלים חמין ומצוה. לא סגי ללא אכלין או תמך או מנה דכתיב כהו עונג והיא הסעודה (מחזור ויזר ע"ג 292). כולו צלי. ואפילו התמנה (לעיל ע"ג).

מוסף תוספות

א. והיינו ברכת המוציא שמברך העני כל ימות השנה אף כאן בפסח יברך המוציא על הפרוסה. מוס' הר"ש. ב. [ד]במאי דפליגי בכל ימות השנה בפרוסת המוציא מרדים בפסח דבעינן אפרוסה. מוס' ר"ד מהרש"א תלפ"ג. ג. ולא היה נוגע כלל בשלימה דאניה אלא משום לחם משנה. מוס' הר"ש ברטת לט:

מה דרבו ש"ע עני בפרוסה. נראה דגם המזוילא זרין לזכך על הפרוסה^א וכן משמע בפ' כ"ד מצרכין (ברכות דף לט): דקאמר הכל מודים לענין פסח שמיני פרוסה בתוך השלימות וזנוע פ"י אפילו למ"ד מצרכין על השלימה ופוטור את השלימה אלל על הפרוסה

מזכך על השלימה אלל על הפרוסה משום מה דרכו של עני כו' ומינתה בתוך השלימה כדי שיהא נראה שבלע על השלימה ומשמע דלענין המזוילא קמיידי^ב וקאמר דכר הכי ו"א ר' חייה בר אבא צבנת חייז לזנוע על שני ככרות שנאמר לקטו לחם משנה ועיקר מילתיה דר' חייה בר אבא שפרק כל כתבי (שבת ד' ק"ח): אלל להכי מייתי התם אחר פסח לומר שזרין שם מינה שלישי משום לחם משנה וחייז לזנוע על שמי ככרות צין צבנת צין צייט דאי לאו הכי למה הציא שם מילתיה דר' חייה וכן פסק רב אלפס דזרין לזנוע על שמי ככרות ציוס עוז והטעם לפי שהיה לחם משנה יורד צערצי ימים טובים וקשה שאנו מתפללים צאתה קדשת וצרכתו מכל הימים וקדשתו מכל הזמנים ואמר (במילתיה פ"ט ג' שלח) צמן צרכו צמן קדשו משמע צייט היה מן יורד ו" וכן היה נוהג ה"ר מנחם מיוני וה"ר יוס' טווב שהיו מצרכין הכל על הפרוסה^ג אך ר"י היה מצרכין המזוילא על השלימה והדר על אכילת מנחה על הפרוסה וזנוע משתייה יחד וכן עמא דבר ולכן עושין על השלישית כרייה כדי לקיים מצוה שזלשטן:

צריך לסמוכיה וצריך לקהייה. וצירושלמי אמר אית דעבדי זכר לדס ומשום הכי קרי ליה טיבולו צמסקה וכן עמא דבר לסמוכי וצשעת אכילה מקלשין אותו ציין וטומן וצבתשבות הגלוטים מפרש לעומת חרוסת צפירות שנדמה לכנסת ישראל צזיר השי"ס (ט) תחת התפוח עוררתיך כפלה הרמון התאנה חנטה אמרתי אעלה צתמר אגוז אל גנת אגוז ושקדים על שם שקד הקצ"ה. על הק: **ר' תנני** חרץ שבידו ש"ס. משמע דהלכה כר' אלעזר בר' דקוק וגם צספריס ככז ר' יוסף וגימיוקו עמו וכן עשה ה"ר יוסף צסדרו חרוסת זכר לטיט:

הל"ה הוא מרור. הא ללא אמר כולו מרור משום דאכלנין שאר ירקות צטיבול ראשון: **בולין צ"ה.** רב חסדא מוקי לה צבלו דצריס (לעיל דף ע"ג) כן מימא דאמר חגיגה הצבה עס הפסח אינה נאכלת אלל ללי ואע"ג דקאמר התם ואמר רב חסדא וצפרקין ליתיה דרך הגמרא כן: **וואמרתם** זבח פסח הוא. פ"י צאמררה שזרין לומר פסח זה שאנו אוכלין ואיתקש מנחה ומרור לפסח וצ"ל נמי מנחה זו מרור זה: **פ"י** אהנו בו. י"א שצע הדלות ולא יותר כנגד ו' רקיעים: וחוסת

כלומר דין הוא שיהא שואל צמזיגת כוס שני מה נשתנה: **מטבילין פעם אחת.** טיבול ירקות בתוך הסעודה וצגמרא פריך לה: **שתי פעמים.** טיבול ראשון דשאר ירקות וטיבול שני דמרור: **הלינה** הוא כולו זלי. צמן צצית המקדש קיים היה שואל כן: **ולפי דעמו** של צן אציו נאמרו. אס מצין הרינה יפרש הכל: **מתחיל** צנגוט. מפרש צגמרא: **גב' אטו** כל יומי לא סגיאל דלא מטבילין. דקתני שבכל הלילות (אין) אנו מטבילין פעם אחת. אבל אשבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות ליכא למיפרך הכי דהתם ה"ק צכל הלילות אין אנו מחזרין אחר מרור: **חיובה** דרדקי. צתמיה. הא משום הכירא דתינוקות כדי שישאלו קעצדינן: **אלל אמר רב ספרא כו'** מהכא שמעתי דכדי אית לן למימר שבכל הלילות אין אנו מטבילין [אפילין] פעם אחת והאומר אין אנו חייצין לנצל שיצוה הוא צידו: **פסח ואמר.** לאחר שאילת לומר התחיל לומר עבדים היינו וגומר הגדה צצבחה והדאה כלומר כן עשה לנו הקצ"ה והיאילינו פעם אחת

פ"א מ"י פ"ח מהל' מנחה הל' ו סמג עשין מא טוש"ע א"ת סי' תע"ה טע"ה א סי' תע"ה טע"ה ו: **פ"ב** ח טוש"ע א"ת סי' תס ספין ב: **פ"ג** ג ד מ"י פ"ח מהל' מנחה הל' יא סמג עשין מא טוש"ע הלכה ב טע"ה ספין ב צ"ה: **צ"ה** ו מ"י פ"ח מהל' מנחה הלכה ב סמג שם טוש"ע שם ס"ח: **צ"א** ד שם טוש"ע ז צ"ה: **צ"ב** ח מ"י פ"ח מהל' מנחה הלכה ב: **ז** ו פ"ח מהל' מנחה

רבינו חננאל

ד"א לחם עוני מה דרכו של עני הוא מסיק ואשתו אופה וכו'. אע"פ שאין חרוסת מצוה, ואמאי מייתי ליה משום קפא כדפירשנו למעלה. ו' אלעזר בר' צדוק [אמר] החרוסת מצוה, והביא ראיה לדבריו שכן היו תגרי ירושלם אומרים קחו לכם תבלין למצוה. מכלל שחרוסת מצוה. מאי מצוה, ו' לוי אמר זכר לתפוח שנאמר תחת התפוח עוררתיך וכו'. ו' יוחנן אמר זכר לטיט. אמר אבוי הלכך צריך לקהייה [לקהייה] זכר לתפוח וצריך לסמוכיה זכר לטיט. תגרי חרץ שבידו ש"ס היו אומרין בראו וקחו לכם תבלין למצוה, כגון קמחן וכיוצא בו זכר לתבן שבטיט. ומתנני מנו ל' כוס שני וכן הבן שואל וכו'. ת"ד אמר היה חכם הבן שואל את אביו ואם לאו אשתו שואלתו. ואפי' שני תלמידי חכמים הביקיאן בהלכות הפסח שואלין זה את זה מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות. ואסיקא אמר רבא שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת הלילה הזה שתי פעמים. מתחיל בגנות מאי היא, רבא אמר מתחלה עובדי כוכבים היו אבותינו, רב יוסף אמר עבדים היינו לפרעה. והאידנא עברין כרתוייהו.

כלומר דין הוא שיהא שואל צמזיגת כוס שני מה נשתנה: **מטבילין פעם אחת.** טיבול ירקות בתוך הסעודה וצגמרא פריך לה: **שתי פעמים.** טיבול ראשון דשאר ירקות וטיבול שני דמרור: **הלינה** הוא כולו זלי. צמן צצית המקדש קיים היה שואל כן: **ולפי דעמו** של צן אציו נאמרו. אס מצין הרינה יפרש הכל: **מתחיל** צנגוט. מפרש צגמרא: **גב' אטו** כל יומי לא סגיאל דלא מטבילין. דקתני שבכל הלילות (אין) אנו מטבילין פעם אחת. אבל אשבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות ליכא למיפרך הכי דהתם ה"ק צכל הלילות אין אנו מחזרין אחר מרור: **חיובה** דרדקי. צתמיה. הא משום הכירא דתינוקות כדי שישאלו קעצדינן: **אלל אמר רב ספרא כו'** מהכא שמעתי דכדי אית לן למימר שבכל הלילות אין אנו מטבילין [אפילין] פעם אחת והאומר אין אנו חייצין לנצל שיצוה הוא צידו: **פסח ואמר.** לאחר שאילת לומר התחיל לומר עבדים היינו וגומר הגדה צצבחה והדאה כלומר כן עשה לנו הקצ"ה והיאילינו פעם אחת